

БЕЗБЈЕДНОСТ
ПОЛИЦИЈА
ГРАЂАНИ

Бања Лука
Година VII
Број 3-4/11

*Министарство унутрашњих послова
Републике Српске*

УРЕДНИШТВО

Издавач: Министарство унутрашњих послова
Републике Српске

За издавача: Министар унутрашњих послова

**Главни и одговорни
уредник:** Мр Горан Амиџић

Редакциони одбор: проф. др Душко Вејновић, председник
проф. др Милан Даничић, члан
доц. др Миле Шикман, члан
доц. др Урош Пена, члан
проф. др Миле Матијевић, члан

Спољни сарадници:

проф. PhDr. Jiri Straus, члан
проф. др Зоран Кековић, члан
проф. др Дане Субошић, члан
проф. др Желимир Кешетовић, члан
проф. др Саша Мијалковић, члан

Технички уредник: Саша Јојић

Лектор: Јованка Борић

Преводилац: Јелена Вигњевић

Адреса уредништва: Булевар Живојина Мишића 10А
Бања Лука
телефон: 051/333-603
телефакс: 051/333-699
e-mail: direktor_vsup@education.muprs.org

Тираж: 300 примјерака

Штампа: ППГП „Комесграфика”, Бања Лука

ISSN1840-0698

УДК: 351.74

**Рјешењем Министарства просвете и културе Републике Српске
број: 6-01-8-1/05 од 31.01.2005. године**

**„Безбједност-Полиција-Грађани” Бања Лука,
уписан је у Регистар јавних гласила под редним бројем 487**

ПОЛИЦИЈСКА СТРАТЕГИЈА И ТАКТИКА СПРЕЧАВАЊА И СУЗБИЈАЊА НАСИЉА НА ФУДБАЛСКИМ УТАКМИЦАМА, С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ¹

POLICE STRATEGIES AND TACTICS TO PREVENT AND COMBAT VIOLENCE AT FOOTBALL MATCHES, WITH SPECIAL REFERENCE TO THE REPUBLIC OF SERBIA

Проф. др Дане Субошић

Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Мр Божидар Оташевић

Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Београд

Проф. др Саша Мијалковић

Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Апстракт: Радом се проблематизују полицијска стратегија и тактика спречавања и сузбијања насиља на фудбалским утакмицама, с посебним освртом на Републику Србију. С тим у вези, анализирају се основна обележја насиља на фудбалским утакмицама у Републици Србији у функцији идентификације фактора полицијске стратегије и тактике његовог спречавања и сузбијања. Посебна пажња у раду посвећује се приступима, поступцима и средствима тзв. „високог и ниског профила“ обезбеђивања спортских приредби, посебно фудбалских утакмица. Док се „високи профил“ детаљно анализира са стратегијског и тактичког аспекта, „ниски профил“ се користи у функцији његове критике.

Кључне речи: насиље, фудбалске утакмице, полицијска стратегија и тактика, висок и ниски профил, полицијске мере.

¹ Овај рад је резултат реализовања научноистраживачког пројекта под називом *Развој институционалних капацитета, стандарда и процедура за супротстављање организованом криминалу и тероризму у условима међународних интеграција*. Пројекат финансира Министарство просвете и науке Републике Србије (бр. 179045), а реализује Криминалистичко-полицијска академија у Београду (2011–2014). Руководилац пројекта је проф. др Саша Мијалковић.

Увод

У посебне безбедносне задатке, између осталих, спадају обезбеђења јавних скупова, међу којима посебно место по безбедносној проблематици заузимају обезбеђења фудбалских утакмица. Ову врсту јавних скупова у Републици Србији посебно карактерише висок степен ризика у погледу нарушавања јавног реда у већем обиму, извршавањем кривичних дела и прекршаја, што полиција мора да спречи, а ако се упркос томе такво понашање испољи, да га сузбије успостављањем нарушеног јавног реда. С тим у вези, овим радом проблематузују се полицијска стратегија и тактика спречавања и сузбијања насиља на фудбалским утакмицама, с посебним освртом на Републику Србију.

Од посебног значаја за истраживање наведеног проблема јесте утицај који насиље на фудбалским утакмицама (посебно у Републици Србији) остварује на полицијску стратегију и тактику његовог спречавања и сузбијања. Да би наведени утицај могао да се реализује, неопходно је идентификовати основна обележја насиља на фудбалским утакмицама у Републици Србији, што је учињено делом овог рада који је обухваћен првим поднасловом. Тиме су створени услови за идентификацију узрочно-последичних односа на релацији насиља на фудбалским утакмицама – полицијска стратегија – полицијска тактика његовог спречавања и сузбијања („високи профил“ – „ниски профил“, неинтервентне мере – интервентне мере). Симетрично наведеном, структурисан је главни део овог саопштења.

Насиље на фудбалским утакмицама у Републици Србији као фактор полицијске стратегије и тактике његовог спречавања и сузбијања

Савремено друштво у Србији има озбиљне проблеме који се односе на насиље. Посебно озбиљан и фреквентан, а тиме и актуелан безбедносни проблем односи се на насиље на спортским приредбама. Да тај проблем буде сложенији, доприноси и чињеница да је насиље део навијачке супкултуре, која се испољава више у томе да се противнику нанесе физичка или психочка бол, него да се подржи сопствени клуб (Оташевић, Субошић, 2010: 373). Насиљу на спортским приредбама изложени су сви њихови учесници. Под тиме се, с једне стране, подразумевају лица присутна на спортском сусрету или ван њега, ако се насиље испољава поводом спортске приредбе. С друге стране, насиља на спортским приредбама нису поштеђени ни полицајци, гледаоци, спортске судије и други учесници. О томе сведоче подаци о *последицама насилничког понашања на спортским приредбама по живот и здравље*

Полицијска стратегија и тактика сперечавања...

учесника у периоду 1. 1. 1997 – 30. 9. 2009.² Наиме, у наведеном периоду погинуло је на спортским манифестацијама 11 навијача, док је 1.561 лице повређено (514 полицијских службеника и 1.047 навијача). Међу полицајцима дошло је до 24 лаке и 490 тешких телесних повреда, док је међу навијачима евидентирано 138 лаких и 909 тешких телесних повреда.

Нису само здравље и животи људи изложени насиљу на спортским приредбама. Током њих, а као последица насиља, дешавају се и велике материјалне штете, које се огледају у оштећењима спортских објеката (нпр. ломљење и паљење столица и другог инвентара), возила јавног превоза (каменовања, оштећења њихове унутрашњости и др.), возила полиције, возила физичких лица и др. О делу ових навода сведоче подаци о оштећењима на возилима која су наступила као последица насилничког понашања на спортским приредбама у периоду 1. 1. 1997 – 30. 9. 2009.³ Наиме, према наведеним подацима, у том периоду оштећена су 82 возила МУП-а РС и 273 возила осталих власника и корисника.

Када се навијачкој поткултури придружи број спортских приредби у Републици Србији који се одржи на годишњем нивоу, не чуди чињеница да је велики број случајева озбиљнијег нарушавања јавног реда на њима или поводом њих, при чему се ради о малом учешћу таквих догађаја у односу на укупан број спортских манифестација. Међутим, овај проблем постаје много сложенији када се анализирају поједини случајеви нарушавања јавног реда и мира на спортским приредбама у Републици Србији, јер је, на пример, само на једној фудбалској утакмици, у априлу 2009. године у Београду (првенствена фудбалска утакмица у оквиру "Јелен супер лиге Србије" између ФК "Партизан" и ФК "Црвена звезда") повређено 18 полицијских службеника.⁴ Основна обележја насилничког понашања на спортским приредбама с подацима о последицама по живот и здравље учесника у периоду 2009–2010. могу да се илуструју подацима садржаним у наредној табели.

² Подаци су обрађени на основу: *Безбедносни аспекти спортских манифестација VII 2003 – IX 2009. године*, МУП РС, Београд, 2009.

³ Исто.

⁴ *Информација о кривичним делима којима се угрожава безбедност полицијских службеника приликом вршења службене дужности, са акцентом на осам месеци 2009. године*, МУП РС, Београд, 2009.

Табела 1: *Основна обележја насилничког понашања на спортским приредбама с подацима о последицама по живот и здравље учесника у периоду 2009–2010.*⁵

Година	Број спортских скупова	Број случајева озбиљнијег нарушавања јавног реда	% случајева озбиљнијег нарушавања јавног реда	Број убијених особа	Број повређених особа
2009.	43.692	130	0,0029	16	192
2010.	44.748	102	0,0022	0	119

Наведени подаци могу да послуже као увод за анализу професионалних ризика полицијских службеника на спортским манифестацијама. Наведена угроженост безбедности полицијских службеника огледа се како кроз број кривичних дела извршених над полицијским службеницима на спортским манифестацијама, тако и кроз број повређених полицијских службеника приликом интервенција. О тим наводима сведоче подаци да је у 2009. и 2010. години извршено 40, односно 23 кривична дела над полицијским службеницима на спортским приредбама, при чему је евидентирано 45, односно 16 повређених полицијских службеника приликом интервенција.⁷

Наведени подаци такође указују на одсуство значајнијег учешћа броја кривичних дела извршених над полицијским службеницима на спортским манифестацијама (БКД)⁸ у односу на укупан број кривичних дела извршених над полицијским службеницима (УБКД). На пример, 2010. године укупан број кривичних дела извршених над полицијским

⁵ *Најзначајнији резултати МУП-а Републике Србије у 2010. години*, mup.gov.rs, 04.03.2011.

⁶ Француски држављанин Taton Brice Sinclair Peter. Брутално премлаћивање и убиство француског навијача које се у Београду догодило у септембру 2009. године индикативно је у том смислу што је напад припремљен у комуникацији више лица, али су двојица међу њима руководили самим чином (Савковић М, Ђорђевић С, *На путу превенције насиља на спортским приредбама: предлог регионалног оквира сарадње*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2010, стр. 16).

⁷ *Исто и Информација о кривичним делима којима се угрожава безбедност полицијских службеника приликом вршења службене дужности, са акцентом на осам месеци 2009. године*, МУП РС, Београд, 2009.

⁸ Ометање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности или одржавању јавног реда и мира из чл. 23 Закона о јавном реду и миру; спречавање службеног лица у вршењу службене радње из чл. 322; напад на службено лице у вршењу службене дужности из чл. 323; учествовање у групи која спречи службено лице у вршењу службене радње из чл. 324 и позивање на отпор из чл. 325, као и тешко убиство из чл. 114 ст. 6 Кривичног законика Републике Србије.

Полицијска стратегија и тактика спречавања...

службеницима био је 1.879, што је када се доведе у везу са бројем кривичних дела извршених над полицијским службеницима на спортским манифестацијама – БКД/УБКД x 100=1,224 %. Међутим, када се уђе у анализу појединих случајева, долази се до слике која квари ситуацију у погледу значаја броја кривичних дела извршених над полицијским службеницима на спортским манифестацијама, пре свега с обзиром на број тешких телесних повреда које су задобили полицајци на пословима обезбеђивања јавног реда на спортским манифестацијама у периоду 1. 1. 1997 – 30. 9. 2009 (24 ЛТППС⁹ / 514 УБТППС¹⁰ x 100, што представља 4,67% од укупног броја задобијених повреда у анализираним условима).

Нису само навијачи и полицајци жртве насиља на спортским приредбама. Сви учесници спортских приредби су угрожени разматраном врстом насиља. На пример, број напада на спортске судије издваја ову категорију учесника спортских приредби као једну од угруженијих (2009 – 75; 2010 – 110). Број прекинутих спортских приредби због нарушавања јавног реда током наведених година био је идентичан, по 69.¹¹

Као што се из претходне анализе види, нерегуларни услови одржавања спортских приредби са аспекта безбедности узрок су још једне последице насиља на њима – прекида спортске манифестације. Наиме, током 2009. и 2010. године, у просеку сваког шестог дана прекидана је једна спортска манифестација одржана у Републици Србији. Интересантно је такође да се велики број инцидената дешава и ван спортских терена, односно ван временског оквира којим је законом дефинисао одржавање спортске приредбе (90 минута пре и након одржавања спортске приредбе или 120 минута приликом одржавања утакмица „високог ризика“).

Полицијска стратегија спречавања и сузбијања насиља на фудбалским утакмицама

Потреба Министарства унутрашњих послова Републике Србије, као предлагача Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама,¹² истакнута у члану 6. тог Закона, јесте да оно буде државни орган који ће бити носилац супротстављања насиљу и недоличном понашању на спортским приредбама. Оваква потреба полиције је разумљива ако се имају у виду реакције јавности, која

⁹ ЛТППС – лаке телесне повреде полицијских службеника.

¹⁰ УБТППС – укупан број телесних повреда полицијских службеника.

¹¹ *Најзначајнији резултати МУП-а Републике Србије у 2010. години*, мур.gov.rs, 04.03.2011.

¹² „Службени гласник РС” бр. 67/03.

најчешће прозива полицију када се десе инциденти на утакмицама. Међутим, овај, традиционални, приступ је у основи погрешан. Тај приступ је у Европи напуштен још од трагичних догађаја на стадиону Хејсел у Бриселу 1985. године.

Битна одлика традиционалног приступа, који се у стручној литератури назива „високи профил“, јесте знатно присуство униформисане полиције на простору спортске приредбе и око њега, које се испољава како у интензивним службеним активностима које се предузимају у односу на учеснике јавног скупа, тако и бројем ангажованих полицајаца, а тако и по времену њиховог ангажовања.

У условима обезбеђења јавног реда на спортским приредбама, полицајци поседују опрему за разбијање демонстрација, специјална возила, службене коње и псе, груписани су у веће полицијске јединице, ангажују се по наређењу претпостављеног, с обзиром на његово присуство на месту ангажовања јединице. Таква стратегија полиције заснива се на класичном раздвајању навијача, односно спречавању контаката између навијачких група (кордонима-интервентним стројевима), чиме долази до спречавања нарушавања јавног реда у већем обиму услед њиховог сукоба, како на самом спортском објекту, тако и ван њега (али поводом спортске приредбе). Приликом планирања и доношења одлука о броју ангажованих полицајаца и деловању полиције, често се не уважавају специфичне разлике између група навијача (циљеви, националност, број екстремних навијача, културолошке специфичности и др.). Уколико се те различитости не узму у разматрање, а полиција обезбеђењу спортског догађаја приступи шаблонски, ризик од нарушавања јавног реда у већем обиму се знатно повећава.

Приликом обезбеђења спортских приредби, полиција предузима мере физичког, дубинског, саобраћајног, оперативно-криминалистичког, противдиверзионог и противпожарног обезбеђења. Од највећег значаја за овај рад јесу мере физичког и дубинског обезбеђења. Наиме, физичко обезбеђење на самом спортском објекту и у његовој непосредној близини одвија се у три фазе (пре, током и по завршетку спортске приредбе), уз присуство знатних, веома уочљивих полицијских снага. У тим околностима, полицијски службеници обављају задатке прихвата и увођења навијача на спортски објекат, контролишу рад редарске службе, спречавају физички контакт навијача, одржавају јавни ред на самом спортском објекту и прате разилазак навијача са њега.

О бројности полицијских службеника на спортским приредбама високог ризика, сведоче подаци да је вечитом дербију између ФК „Партизан“ и ФК „Црвена Звезда“ из Београда, који је одигран 16. 10. 2004. године на стадиону Партизана, присуствовало 25.000 гледалаца,

Полицијска стратегија и тактика спречавања...

док је на обезбеђењу ове манифестације ангажовано 1.378 полицијских службеника, што значи присуство једног полицајца на 18 навијача-гледалаца. Пет и по година касније, прецизније 16. 4. 2010. године, када је одиграна утакмица полуфинала купа на стадиону Црвене Звезде, било је око 38.000 гледалаца, док су на обезбеђењу ангажована 2.843 полицијска службеника, што значи присуство једног полицајца на 13 гледалаца.¹³ То значи да није изражена само појава обимног ангажовања полицијских службеника на обезбеђењу спортских приредби високог ризика, већ да је изражен и тренд пораста њиховог броја, посебно у односу на навијачку популацију. Наведени подаци недвосмислено указују на то да полиција у Србији за обезбеђење спортских догађаја користи стратегију тзв. „високог профила“ (заснива се на класичном концепту раздвајања навијача, односно спречавању контакта између навијачких група), која је у свим модерним полицијским системима Европе превазиђена. Полиција је непрестано у близини навијача, стално их пратећи како на путу према месту одржавања спортске манифестације, тако и на повратку.

Пракса полицијских служби у Европи је сасвим друкчија. Током Европског првенства у фудбалу које се одржавало у Португалу 2004. године у просеку су била ангажована четири полицајца на 100 гледалаца (1 полицајца на 25 навијача). На овом првенству била је већа активност полицајца у цивилу који су покривали места где се окупљају навијачи (Adang, O., Brown E; 2008: 214).

Такође, у једном истраживању полицијске праксе које је спроведено у Македонији, а које се односи на полицијске тактике и стратегије у контроли и сузбијању хулиганског насиља на фудбалским утакмицама, резултати показују да и у њиховом полицијском поступању доминира репресивни приступ. Репресивни приступ се огледа у 30–37% случајева употребе палице и физичке силе. Од 22 до 30% је употреба специјалних техника, са само 4 до 10% примена мера које представљају видове превенције. Овако мали проценат превентивних мера недовосмислено показује да је и у Републици Македонији превенција крајње инфериорна у односу на репресивно поступање. (Козарев, 2007: 117) У вези с тим је интересантан податак који износи Козарев, а тиче се македонске полиције. У анкети у којој је постављено питање члановима екстремних група навијача да ли полиција зна кога треба да приведе, задржи или према коме треба да примени силу при деловању у сличају ексцеса на утакмицама, највећи проценат анкетираних навијача је одговорио да полиција то не зна. У једној групи навијача проценат је био 95% а у другој 72% оних који су дали наведени одговор (Козарев, 2007: 119). Уколико полиција није у стању да селекује лица у односу на чије

¹³ Подаци Управе полиције од 26. 8. 2009, Полицијска управа за град Београд, Београд.

понашање треба да реагује, тада и њена акција може да буде једино неселективна, усмерена на масу навијача.

На опасности које носи неселективан приступ полиције и ослањање само на манифестовање полицијске силе указују и амерички истраживачи полиције Меденсен и Ецк. Они истичу: „Такође је битно приметити да недавна истраживања о понашању масе указују на то да ће полиција изазвати насиље или довести до ескалације насиља уколико третира велике групе људи као хомогене ентитете. Претпоставка да су сви навијачи потенцијално опасни довешће само до – испуњавања тог пророчанства... Људи на скуповима имају широк спектар личних планова, а типично је да је само мала мањина вољна да се упусти у насилно понашање. Док у неким случајевима учљивост полиције може да послужи као фактор одвраћања од насиља гледалаца, претерана демонстрација силе може да створи милитаристичку и крајње непријатељску атмосферу. Полиција у опреми за разбијање демонстрација, с маскама на лицу и палицама често није неопходна да би се одговорило на претње по безбедност полицајаца, а може успорити напоре да се развије позитиван однос са учесницима догађаја. Сувише униформисаних полицајаца може створити непријатељску атмосферу.” (Madensen, Eck: 2008: 3).

Нема сумње да полиција сама не може да постигне много, а уколико се ослања само на репресију и физичко присуство, може да оствари још мање. На пример, у академским круговима истиче се: „Само интервенције јединица за спровођење закона ретко су ефективне при смањењу или решавању таквог проблема. Не ограничавајте се разматрајући само шта полиција може да уради: пажљиво размотрите да ли и други у вашем друштву деле одговорност за тај проблем и да ли могу помоћи полицији да боље реагује. У неким случајевима можда ћете морати да пребаците одговорност на оне који могу да пруже ефективније интервенције...Ако смо ишта научили из екстремних примера насиља гледалаца у Европи, то је да је *превенција* супериорнија од најнефективније *интервенције* пошто већ почне насиље навијача. Највећи број стручњака се слаже да стратегије треба да наглашавају превенцију, а никад конфронтацију.” (Madensen, Eck: 2008: 3).

Одговор на питање: „Да ли и други у вашем друштву деле одговорност за тај проблем и да ли могу помоћи полицији да боље реагује“?, веома је тешко дати. Научни покушај у том правцу бележи се у подацима Бојана Јанковића, до којих је он дошао анкетирањем полицајаца интевентне јединице полиције која има велико искуство у обезбеђивању спортских сусрета. На питање о кооперацији са редарском службом у случају настанка потребе за полицијском интервенцијом, резултати анкетирања полицајаца показују да приликом настајања насиља на спортским приредбама прво реагује самостално полиција (75%), у 15% случајева реагују заједно полиција и редарска служба, у

10% случајева самостално реагује редарска служба. Занимљиво је да ниједан одговор није потврдио да прво гледаоци реагују на насиље (Јанковић, 2010: 138).

Полицијска тактика спречавања и сузбијања насиља на фудбалским утакмицама

Поред присуства, позорничке и патролне делатности, приправности, маршевања, прегруписавања и других неинтервентних мера, постоје и интервентна полицијска поступања на спортским манифестацијама, или, како се скраћено називају – *интервенције*.¹⁴ За разлику од неинтервентних полицијских поступања, која не морају да буду нормирана, интервентна поступања морају правно да се уреде. Поред тога, интервенције обухватају примену овлашћења којима се задире у људска права. Дакле, неопходни и довољни услови интервентног поступања јесу нормираност и задирање у права људи.¹⁵

Интервентне мере полиције обухватају примену свих полицијских овлашћења изузев упозорења, јер оно не представља принудно овлашћење (може, а не мора да се уважи).¹⁶ Пошто се термин *полицијске мере* обично користи у множини, можемо да закључимо да се ради о називу појма чији садржај одговара истовременој примени више овлашћења. За разлику од *интервентних мера*, за *интервенцију* је довољна примена само једног овлашћења којим се залази у људска права.¹⁷

Интервентна поступања полицијских службеника на спортским манифестацијама веома су честа. На пример, актуелни подаци за 2009. и 2010. годину указују на чињеницу да је приближно исти број полицијских интервенција предузет од стране полиције на спортским приредбама у наведеним годинама (110:111).¹⁸ При томе, мора се напоменути да интервентна поступања полиције на спортским

¹⁴ Реч *интервенција* има латинско порекло (*interventio*), а значи мешање, посредовање, улазак трећег лица у неки спор у улози судије или посредника. Истога порекла је и реч интервенисати (*intervenire*), што значи мешати се, умешати се у нешто (на пример, у какав спор), појављивати се као посредник, посредовати...вршити притисак, утицати на некога, заузети се за некога или нешто, ступити у акцију ради некога или нечега. (Вујаклија, М., *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1996/97, стр. 345.).

¹⁵ Милетић, С., *Основи јавне безбедности, послови и начин рада*, ВШУП, Београд, 2004, стр. 110, 113, 114.

¹⁶ Исто, стр. 110.

¹⁷ Према Слободану Милетићу: „...под мерама подразумева и могућност примене више потребних овлашћења, у складу са законом.“ (Милетић, С., *Полицијско право*, Полицијска академија, Београд, 2003, стр. 171).

¹⁸ *Најзначајнији резултати МУП-а Републике Србије у 2010. години*, mup.gov.rs, 04.03.2011.

приредбама нису довољна да би се илустровала сва сложеност ове полицијске активности у Републици Србији, јер се постављају питања интервенција полиција страних држава поводом кршења прописа од стране навијача из Србије у оквиру њихових јурисдикција с једне стране и предузетих мера поводом спортских приредби (ван спортског објекта), с друге стране.¹⁹

Од укупно 2.391 кривичног дела извршеног пре, за време и након одигравања спортских приредби у анализираних шест година (VII 2003 – IX 2009), 1.533 или 64% подлеже казним одредбама из члана 20. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, а од укупно 5.534 прекршаја, 2.990 или око 45% чине прекршаји из истог Закона.²⁰ Поред Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, кривичноправна заштита од насиља на спортским приредбама остварује се и другим квалификацијама у Кривичном законнику Републике Србије и прекршајима прописаним Законом о јавном реду и миру. Поводом наведених кривичних дела и прекршаја полиција је предузела опсежне мере из своје надлежности у наведеном периоду, што је приказано наредном табелом.

Табела 2: *Основна обележја интервенција полиције приликом одржавања спортских приредби у периоду VII 2003 – IX 2009. године.*²¹

Укупно	Предузете полицијске мере			5.310 (100%)
	Доведено 4.750 (86,064%)	Задржано 352 (6,629%)	Лишено слободе 208 (3,917%)	

¹⁹ Најбољи пример за наведене тврдње јесте насилничко понашање навијача фудбалске репрезентације Србије на стадиону "Мараси" у Ђенови (2010. године), услед којег је прикинула фудбалска утакмица између репрезентација Италије и Србије, што је условило додатно полицијско ангажовање на спровођењу навијача након њиховог повратка у земљу (*Исто*).

²⁰ *Безбедносни аспекти спортских манифестација VII 2003 – IX 2009. године*, МУП РС, Београд, 2009.

²¹ Подаци су обрађени на основу: *Безбедносни аспекти спортских манифестација VII 2003 – IX 2009. године*, МУП РС, Београд, 2009.

Закључак

Један од посебних безбедносних задатака полиције представља обезбеђење фудбалских утакмица високог ризика. Суштину наведеног проблема представља снага мноштва навијача, која је једним делом усмерена на деликтно понашање које се испољава нарушавањем јавног реда и мира у већем обиму. Штете од таквог понашања испољавају се у погинулим и повређеним учесницима фудбалских утакмица, изазивању знатне материјалне штете, прекидима наведених спортских приредби и на друге начине наведене у раду.

Безбедносна проблематика изазвана навијачким насиљем на фудбалским утакмицама захтева системски (потпун) одговор угрожене државе и друштва. Полицијске мере које се поводом тога предизимају треба да представљају само њихово крајње средство, ултимативну врсту моћи којом треба да се решавају проблеми само када другим, блажим начинима није могуће заштити штићене вредности. При томе, навијачко насиље представља одлучујући фактор формулисања полазишта у виду стратегије и тактике спречавања и сузбијања насиља на фудбалским утакмицама.

Анализа ангажовања полиције на обезбеђењу фудбалских утакмица у Републици Србији, а делом и у Македонији, указује на доминирање стратегије „високог профила“, праћене интервентним мерама полиције у функцији њеног спровођења на тактичком нивоу полициске организације. У развијеним европским државама таква пракса сматра се превазиђеном. Наиме, од хејселских догађаја, у развијеним земљама присутна је стратегија „ниског профила“, праћена неинтервентним мерама полиције на тактичком нивоу. Ова стратегија не само да резултује ефективнијим и хуманијим резултатима примене на тактичком нивоу, већ је по економским параметрима и ефикаснија од стратегије „високог профила“. Уједно, ова стратегија је сложенија, захтева партнерство полиције и шире друштвене заједнице (нпр. с редарском службом, органима правосуђа и другим субјектима), али резултати који се њоме постижу чине напоре у функцији њеног усвајања и примене – веома оправданим.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Adang, O., Brown, E., (2008). Policing Football in Europe, Politieacademie Apeldoorn.
- [2] (2009): *Безбедносни аспекти спортских манифестација VII 2003 – IX 2009. године*, МУП РС, Београд.

- [3] Gow, P. and Rookwood, J. (2008): Doing it for the team-examining the causes of contemporary English football hooliganism, *Journal of Qualitative Research in Sports Studies*, 2, 1.
- [4] Ђорђевић, Ђ. (2010): *Кривичноправни аспекти насиља на спортским приредбама*, У: – Зборник радова, Сузбијање криминала и европске интеграције, Криминалистичко-полицијска академија и Ханс Зајдел фондација, Београд.
- [5] Ђурђевић, Н. (2010): *Кривична одговорност за насиље и недолично понашање на спортским приредбама у Републици Србији*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, год. 47, бр. 2/10.
- [6] (2009): *Информација о кривичним делима којима се угрожава безбедност полицијских службеника приликом вршења службене дужности, са акцентом на осам месеци 2009. године*, МУП РС, Београд.
- [7] Јанковић, Б., (2010). Превенција насиља на спортским приредбама, *Гласник права*, Издавач: Правни факултет у Крагујевцу, 1 (3).
- [8] Козарев, А., (2007). Насилството и фудбалскиот хулиганизам во Република Македонија, ТРИ, Скопје.
- [9] Madensen, T., Eck, J., (2008). *Spectator Violence in Stadiums*, POP Center, Guide No. 54, http://www.popcenter.org/problems/spectator_violence/, 20. 5. 2011. године.
- [10] Милетић, С. (2004): *Основи јавне безбедности, послови и начин рада*, ВШУП, Београд.
- [11] Милетић, С. (2003): *Полицијско право*, Полицијска академија, Београд.
- [12] Мисић, З. (2010): *Насиље и недолично понашање навијача као фактор угрожавања безбедности*, магистарска теза, Универзитет у Београду, Факултет безбедности, Београд.
- [13] (2011): *Најзначајнији резултати МУП-а Републике Србије у 2010. години*, Преузето са интернет адресе: mup.gov.rs, дана 04.03.2011.
- [14] Оташевић, Б. (2010.): *Урбано окружење и насиље у спорту*, *Безбедност*, бр. 3/2010, МУП РС, Београд.
- [15] Оташевић, Б., Субошић, Д. (2010): *Насиље навијачких група у Србији*, други научни скуп, *Право и форензика у криминалистици*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, Крагујевац.
- [16] (2009): *Подаци Управе полиције од 26. 8. 2009*, Полицијска управа за град Београд, Београд.
- [17] (2010): Савковић, М., Ђорђевић, С., *На путу превенције насиља на спортским приредбама: предлог регионалног оквира сарадње*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд.
- [18] Скемблер, Г. (2007): *Спорт и друштво – историја, моћ, култура*, Београд.

Полицијска стратегија и тактика спречавања...

- [19] Spaaij, R. (2011): *The prevention of football hooliganism: a Transnational perspective*, Amsterdam School for Social Science Research, University of Amsterdam. Преузето са интернет адресе: www.cafyd.com/HistDepor te/htm/pdf/4-16pdf, дана 5. 4. 2011.
- [20] Штакић, Ђ. (1996): Социологија физичке културе, Факултет физичке културе, Београд.
- [21] Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, Службени гласник РС, бр. 67/03.
- [22] Закон о изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, 24. 9. 2007, Преузето са интернет адресе: <http://www.parlament.gov.rs/народна-скупштина.1.html>, дана 10.09.2011.
- [23] Жужак, М. (2010): *Насиље навијачких група као вид политичког насиља у Србији*, Правни информатор, бр. 5/10, Београд.
- [24] Вујаклија, М. (1996/97): *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд.
- [25] (2008): *White paper on Sport*, Brussels, 11.7.2007, COM (2007) 391 final, resented by the Commission: SEC (2007) 932, SEC (2007) 934, SEC (2007) 935, SEC (2007) 936; Преузето са интернет адресе: http://ec.europa.eu/sport/white-paper/white_paper8-en.htm#1 дана 07.08.2008.

Субошић, Д. и др., *Безбједност – Полиција – Грађани*, година VII, број 3-4/11

Dane Subošić, PhD, associate professor
Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

Božidar Otašević, M.A.
Ministry of Interior of the Republic of Serbia, Belgrade

Saša Mijalković, PhD, associate professor
Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade

Abstract: This paper problematize police strategies and tactics to prevent and combat violence at football matches, with special reference to the Republic of Serbia. In this regard, there were analyzed the basic characteristics of violence at football matches in the Republic of Serbia in the function of identifying factors of policing strategies and tactics of its prevention and combat. Special attention in this paper is paid to the approaches, methods and means of so-called. „High and low profile“ to provide sporting events, particularly football matches. While the „high profile“ is detailed analyzed from strategic and tactical point of view, „low profile“ is used in the function of his criticism.

Keywords: violence, football matches, police strategies and tactics, high and low profile, police measures.

Рад примљен: 20.10.2011. године.

Рад одобрен: 04.11.2011. године.